

УДК 332.05:339.9

Микола Калашник

Mykola Kalashnik

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ
ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ДИНАМІКИ РЕГІОНУ ПІД ВПЛИВОМ ЗЕД**

**METHODOLOGICAL APPROACHES OF ANALYSIS AND EVALUATION
OF THE REGIONAL TRANSFORMATION DYNAMICS UNDER THE INFLUENCE OF FEA**

У статті розглянуто методичні засади аналізу та оцінки трансформаційної динаміки регіону під впливом ЗЕД. Здійснено систематизацію методичних підходів до аналізу міжнародної торгівлі в цілому, зовнішньоекономічної діяльності країни та підприємства. Сформовано методичний підхід до аналізу ЗЕД регіону. Розкрито особливості кожного етапу методичного підходу до аналізу ЗЕД регіону.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, методичний підхід, абсолютні показники, відносні показники, інвестиції, інновації, регіон.

В статье рассмотрены методологические подходы к анализу и оценке трансформационной динамики региона под влиянием ВЭД. Проведена систематизация методологических подходов к анализу международной торговли в целом, внешнеэкономической деятельности страны и предприятия. Сформулирован методологический подход к анализу ВЭД региона. Раскрыты особенности каждого этапа методологического подхода к анализу ВЭД региона.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, методологический подход, абсолютные показатели, относительные показатели, инвестиции, инновации, регион.

In the article the methodological approaches of analysis and evaluation of the transformation dynamics of the region under the influence of FEA were reviewed. The methodological approaches to the analysis of international trade as a whole, foreign trade of the country and the company were systematized. The methodical approach to analysis of foreign trade activities in the region was formed. The features of each stage methodological approach to the analysis of foreign economic activity of the region were analyzed.

Keywords: foreign trade, methodical approach, absolute values, ratios, investment, innovation, region.

Постановка проблеми. У сучасних умовах світового розвитку, що характеризується зростанням глобалізації виробництва та ринків, а також інтенсифікацією інтеграційних процесів зовнішньоекономічна діяльність є одним з важливих напрямів розвитку економіки країни. Зовнішньоекономічна діяльність є одним з рушійних чинників розвитку будь-якої країни та здійснює значний вплив на світовий простір. Активізація зовнішньоекономічної діяльності сприяє економічному розвитку країн, стимулює підвищення конкурентоспроможності товарів та послуг, посприяє розвитку національних, регіональних та світових ринків, стимулює розвиток та зміцнення міжнародних відносин, здійснює вплив на розвиток світової економіки в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню методичних підходів до аналізу міжнародної торгівлі в цілому, зовнішньоекономічної діяльності країни та підприємства присвячені наукові праці Артеменко І. А., Амеліної І. В., Барановської М. І., Владимірова С. В., Гончаренко В. В., Кальченко Т. В., Карвацької Н. С., Козака Ю. Г., Кукурудзи І. І., Логвінової Н. С., Передрія О. С., Петрашко Л. П., Попова Т. Л., Рум'янцева А. П., Рум'янцевої Н. С., Тюріна Н. М., Циганкової Т. М., Шкурупія О. В. та інших [1–8].

В той же час існує об'єктивна необхідність розробки методичних підходів аналізу та оцінки трансформаційної динаміки регіону під впливом ЗЕД в сучасних умовах розвитку.

Формулювання цілей статті. Основною метою статті є визначення методичних підходів до аналізу та оцінки трансформаційної динаміки регіону під впливом ЗЕД. Завданнями статті є систематизація методичних підходів до аналізу міжнародної торгівлі в цілому, зовнішньоекономічної діяльності країни та підприємства; формулювання методичного підходу до аналізу ЗЕД регіону; розкриття особливостей кожного етапу методичного підходу до аналізу ЗЕД регіону.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі склалась ситуація, коли розвиток зовнішньоекономічних відносин став необхідною умовою розвитку країни та розширення її можливостей на світовому ринку. З цією метою у процесі розвитку зовнішньоекономічних відносин необхідно здійс-

нювати структурну перебудову економіки та інноваційній основі, забезпечувати імпортні потреби, оптимально реалізовувати експортні можливості, поліпшувати інвестиційний клімат. При цьому регіони повинні брати активну участь у цих процесах. Стимулювання розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіонів дозволить вивести регіон на якісно новий рівень розвитку, розширить внутрішні можливості економіки регіону, вирішить його проблеми та визначить нові перспективи розвитку.

У процесі розвитку зовнішньоекономічної діяльності формуються та вдосконалюються методичні підходи до їх оцінки. Для формування методичного підходу до аналізу зовнішньоекономічної діяльності регіонів України необхідно проаналізувати існуючі підходи до аналізу міжнародної торгівлі в цілому, зовнішньоекономічної діяльності країни та підприємства. Розгорнутий опис цих методичних підходів наведено нижче.

Основні показники міжнародної торгівлі Амеліної І. В.:

- показники обсягу міжнародних торговельних відносин (експорт, імпорт, зовнішньоторговельний обіг, фізичний обсяг МТВ, генеральна торгівля, спеціальна торгівля, реекспорт, реімпорт);
- результуючі показники (сальдо торговельного балансу, баланс послуг, баланс поточних операцій, індекси стану балансу, індекс «умови торгівлі», індекс концентрації експорту, коефіцієнт імпоротної залежності, індекс чистої торгівлі);
- структурні показники (товарна структура експорту та імпорту, індекс диверсифікації, регіональна структура експорту та імпорту, індекс географічної концентрації експорту та імпорту);
- показники інтенсивності (обсяг експорту та імпорту, зовнішньоторговельний оборот на душу населення, експортні та імпортні квоти, інтенсивність і рівень внутрішньогалузевого обміну);
- показники ефективності (ефективність зовнішньоторговельного обороту, ефективність експорту та імпорту, ефект експорту та імпорту, рентабельність експорту та імпорту);
- показники за критерієм структури МТВ (товарній, географічній, інституційній);
- показники динаміки МТВ (темпи росту МТВ, темпи росту зовнішньоторговельного обігу);
- показники результативності МТВ (сальдо торговельного балансу, сальдо балансу послуг, сальдо некомерційних операцій, сальдо балансу поточних операцій, експорт на душу населення, імпорт на душу населення);
- зовнішньоторговельний обіг на душу населення, імпортна квота, експортна квота, квота зовнішньоторговельного обігу) [1, с. 36–40].

Система аналітичних показників результативності міжнародної торгівлі Козака Ю. Г.:

Група I. Абсолютні показники (експорт, імпорт, торговельне сальдо, зовнішньоторговельний обіг, генеральна (загальна) торгівля).

Група II. Відносні показники (індекси динаміки експорту та імпорту, коефіцієнт покриття імпорту експортом, індекс «умови торгівлі», індекс концентрації експорту, індекс імпоротної залежності країни, індекс чистої торгівлі, індекс концентрації експорту).

Група III. Показники структури (структура експорту та імпорту, товарна структура експорту (імпорту), індекс диверсифікації експорту (імпорту), індекс географічної концентрації експорту (імпорту)).

Група IV. Показники інтенсивності (експортна квота, імпортна квота, зовнішньоторговельна квота, обсяг експорту, імпорту, зовнішньоторговельного обігу на душу населення, інтенсивність внутрішньогалузевої торгівлі між країнами).

Група V. Показники економічної ефективності (ефекту) зовнішньої торгівлі (макроекономічні показники – ефективність зовнішньоторговельного обороту, ефективність експорту, ефективність імпорту, бюджетна ефективність експорту, бюджетна ефективність імпорту, ефект державного бюджету від зовнішньоторговельного товарообміну; мікроекономічні показники – ефективність виробництва фірмою продукції на експорт, ефективність використання імпортного товару або його споживання, економічний ефект від експорту, економічний ефект від імпорту, інтегральний економічний ефект фірми від експортно-імпоротної діяльності [2, с. 36–52].

Показники міжнародної торгівлі Кукурудзи І. І.:

1 група. Показники, що характеризують напрям руху товарів (експорт, імпорт, реекспорт, реімпорт).

2 група. Показники, що характеризують обсяг торгівлі в грошовому вираженні (зовнішньоторговий оборот, фізичний обсяг торгівлі, генеральна торгівля, спеціальна торгівля).

3 група. Показники, що характеризують динаміку розвитку міжнародної торгівлі (темпи зростання експорту, темпи приросту експорту, темпи зростання імпорту, темпи приросту імпорту, темпи приросту зовнішньоторгового обороту).

4 група. Показники, що характеризують результативність міжнародної торгівлі (сальдо торгового балансу, сальдо балансу послуг, сальдо балансу некомерційних операцій, сальдо балансу поточних операцій, експорт на душу населення, імпорт на душу населення, експортна квота, імпортна квота, квота зовнішньоторгового обороту) [3, с. 40–59].

Основні показники, що використовуються в аналізі міжнародної торгівлі, Передрія О. С.:

1. Показники обсягу міжнародних торгових відносин (МТВ): експорт, імпорт, зовнішньоторговий оборот, реекспорт, реімпорт.

2. Показники по структурі МТВ: товарна, географічна, інституційна.

3. Показники динаміки МТВ: темпи росту та темпи приросту експорту, імпорту і зовнішньоторгового обороту.

4. Показники результативності МТВ: сальдо балансу послуг, сальдо торгового балансу, обсяг експорту, імпорту та зовнішньоторгового обороту на душу населення, експортна, імпортна, зовнішньоторговельна квоти [4, с. 59–60].

Основні показники зовнішньої торгівлі суб'єктів ЗЕД Румянцева А. П.:

1. По критерію обсягу зовнішньої торгівлі суб'єктів ЗЕД виділяють: експорт суб'єктів ЗЕД, реекспорт суб'єктів ЗЕД, імпорт суб'єктів ЗЕД, реімпорт суб'єктів ЗЕД, зовнішньоторговельний оборот суб'єктів ЗЕД, фізичний обсяг зовнішньої торгівлі суб'єктів ЗЕД, генеральна торгівля суб'єктів ЗЕД, спеціальна торгівля суб'єктів ЗЕД.

2. По критерію структури виділяють такі показники ЗТ: товарна структура зовнішньої торгівлі суб'єктів ЗЕД, географічна структура зовнішньої торгівлі суб'єктів ЗЕД, інституціональна структура зовнішньої торгівлі суб'єктів ЗЕД.

3. По критерію динаміки зовнішньої торгівлі суб'єктів ЗЕД виділяють такі показники: темпи росту експорту суб'єктів ЗЕД, темпи росту імпорту суб'єктів ЗЕД, темпи росту зовнішньоторговельного обороту, темпи приросту експорту, темпи приросту імпорту, темпи приросту зовнішньоторговельного обороту.

4. По критерію результативності зовнішньої торгівлі суб'єктів ЗЕД виділяють такі показники: сальдо торговельного балансу суб'єктів ЗЕД, сальдо балансу послуг суб'єктів ЗЕД, умови зовнішньої торгівлі суб'єктів ЗЕД: показник умов експорту суб'єктів ЗЕД, показник умов імпорту суб'єктів ЗЕД [5, с. 76–79].

Економічне обґрунтування зовнішньоекономічної діяльності підприємств за Тюріною Н. М. виконується на підставі аналізу показників ефективності, які поділяються на:

- абсолютні – різниця між результатами зовнішньоекономічної діяльності та витратами на її здійснення (вартісна оцінка);

- відносні – співвідношення прибутку від зовнішньоекономічної діяльності підприємства до витрат на її здійснення (відсотки, частки одиниці).

Розрахунок показників ефективності ЗЕД базується на таких методичних положеннях:

1) всебічний облік всіх складових елементів витрат та результатів ЗЕД у документах оперативного, статистичного і бухгалтерського обліку;

2) зведення витрат і результатів для зіставлення до однакових кількісних одиниць виміру та виключення дублювання даних;

3) дисконтування різних за терміном витрат, доходів та результатів ЗЕД;

4) зіставлення даних поточного періоду з даними базового періоду для оцінювання поточного стану зовнішньоекономічної діяльності суб'єкта господарювання та опрацювання пропозицій щодо поліпшення ситуації, яка склалася в періоді, що аналізується [6, с. 316–317].

Показники розвитку міжнародної торгівлі за Циганковою Т. М.:

Група 1. Обсягові (абсолютні) – експорт (реекспорт), імпорт (реімпорт), зовнішньоторговельний обіг, генеральна торгівля, спеціальна торгівля (експорт та імпорт), фізичний обсяг зовнішньої торгівлі.

Група 2. Результуючі – сальдо (торговельного балансу, балансу послуг, балансу поточних операцій), індекси стану балансу, індекс «умов торгівлі», індекс концентрації експорту, коефіцієнт імпортої залежності країни, індекс чистої торгівлі.

Група 3. Структурні – товарна структура (експорту та імпорту), індекс диверсифікації експорту, регіональні структури експорту та імпорту, індекс географічної концентрації (експорту та імпорту).

Група 4. Інтенсивності – обсяг експорту та імпорту або зовнішньоторговельного обігу на душу населення, квоти (експортна, імпортна, зовнішньоторговельна), інтенсивність і рівень внутрішньоголузового обміну.

Група 5. Ефективності – макроекономічні (ефективність зовнішньоторговельного обміну, ефективність експорту, ефективність імпорту), зовнішньоторговельні операції (ефект експорту, ефективність експорту, рентабельність експорту, ефект імпорту, ефективність імпорту).

Група 6. Динаміки.

Група 7. Зіставлення [7, с. 33].

Кінцевий результат зовнішньоекономічної діяльності за Шкурупієм О. В. визначається з урахуванням таких аспектів аналізу:

- інституційний аналіз, який передбачає оцінку політичних, правових, організаційних умов здійснення зовнішньоекономічної діяльності;

- комерційний аналіз (аналіз ринку), який передбачає оцінку існуючої ринкової ситуації (насамперед попиту і цін) та оцінку імовірної зміни кон'юнктури;

- технічний аналіз, який передбачає вивчення сукупності прийомів, що дозволяють здійснити певну зовнішньоекономічну операцію або реалізувати проект та з'ясувати рівень досконалості технічного супроводження;

- фінансовий аналіз, який здійснюється з метою обґрунтування ефективності зовнішньоекономічної діяльності виходячи з інтересів власника;

- економічний аналіз, який відбувається через порівняння витрат і результатів і має за мету визначення користі, яку дістане суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, держава і суспільство у цілому у разі здійснення певного виду зовнішньоекономічної діяльності; до завдання такого аналізу входить також визначення ризику, з яким буде пов'язана зазначена діяльність;

- соціальний аналіз, який передбачає оцінку соціальних наслідків впливу зовнішньоекономічної діяльності;

- екологічний аналіз, за результатами якого робиться висновок про вплив певних зовнішньоекономічних операцій та проектів на навколишнє середовище і політику уряду щодо цього.

Для оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності виділяють дві групи показників: узагальнюючі показники, показники окремих спрямувань діяльності.

Оцінка ефективності зовнішньої торгівлі на рівні держави здійснюється за допомогою абсолютних та відносних показників. Основними абсолютними показниками, які характеризують зовнішню торгівлю країни, є: обсяги експорту, імпорту, зовнішньоторговельного обороту (загальна сума експорту та імпорту), зовнішньоекономічне сальдо (вартість експорту за мінусом вартості імпорту). На їх основі визначаються найважливіші відносні показники, насамперед це експортна квота, імпортна квота та коефіцієнт зовнішньоторговельного обороту.

Для поглибленої аналітики використовується прийом співвідношення індексів, а саме: індексу зовнішньоторговельного обороту та індексу ВВП – за результатами цієї дії обчислюється коефіцієнт співвідношення індексів.

До загальних показників, які відображають роль зовнішньоекономічного фактора в національній економіці, можна віднести також показник зовнішньоторговельного обороту на душу населення.

З метою визначення значимості експорту та імпорту для національної економіки та оцінки ефективності міжнародної економічної діяльності країни додатково здійснюється аналіз складу зовнішньоторговельного обороту – це насамперед показник співвідношення динаміки експорту та імпорту [8, с. 163–166].

Розглянуті методичні підходи дають загальне уявлення про основи аналізу у сфері міжнародної торгівлі та зовнішньоекономічної діяльності. В їх основі абсолютні та відносні показники розділені за групами відповідно до напрямку дослідження. При здійсненні дослідження зовнішньоекономічної діяльності регіонів України ці методичні підходи мають стати основою аналізу, але мають бути доповнені з врахуванням специфіки дослідження, а саме можливістю дослідження трансформаційної динаміки регіону під впливом ЗЕД.

Таким чином аналіз розглянутих підходів та врахування сучасної ситуації щодо розвитку зовнішньоекономічної діяльності дозволяють сформулювати методичні підходи до аналізу зовнішньоекономічної діяльності регіонів України. Ці методичні підходи розроблені з врахуванням необхідності аналізу та оцінки поточного стану зовнішньоекономічної діяльності регіонів України, визначення чинників трансформаційної динаміки регіону під впливом ЗЕД та можливістю визначення тенденцій, проблем і перспектив розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіонів України.

Основними етапами аналізу та оцінки трансформаційної динаміки регіону під впливом зовнішньоекономічної діяльності є:

1. Аналіз абсолютних показників зовнішньоекономічної діяльності регіонів.
2. Аналіз відносних показників зовнішньоекономічної діяльності регіонів.
3. Аналіз інноваційної активності як чинника трансформації регіону під впливом ЗЕД.
4. Аналіз інвестиційної активності як чинника трансформації регіону під впливом ЗЕД.

Аналіз абсолютних показників зовнішньоекономічної діяльності регіонів дозволяє виявити основні тенденції розвитку. На цьому етапі необхідно дослідити основні показники зовнішньоекономічної діяльності, такі як обсяги експорту та імпорту товарів і послуг, зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг. Зовнішньоторговельний оборот товарів (послуг) визначається як сума вартостей експорту та імпорту країни (регіону) за певний період часу.

Показники експорту, імпорту та зовнішньоторговельного обороту є показниками обсягу міжнародної торгівлі та дозволяють оцінити зовнішньоекономічну діяльність регіонів України з точки зору внеску кожного регіону у розвиток зовнішньої торгівлі товарами та послугами.

Аналіз відносних показників зовнішньоекономічної діяльності регіонів дозволяє виявити вплив кожного з показників на розвиток економіки та оцінити рівень інтенсифікації зовнішньоекономічної діяльності регіонів.

Аналіз відносних показників зовнішньоекономічної діяльності регіонів включає 3 групи показників:

- 1 Група. Показники результативності.
- 2 Група. Показники інтенсивності.
- 3 Група. Показники структури.

Показник зовнішньоекономічного сальдо товарів і послуг є показником результативності міжнародної торгівлі та дозволяє зробити висновок про загальну результативність зовнішньоекономічної діяльності регіонів України. Зовнішньоекономічне сальдо це різниця між вартісним обсягом експорту та імпорту товарів (послуг) окремої країни (регіону).

Показники експортної квоти товарів і послуг, імпортної квоти товарів і послуг та квоти зовнішньоторговельного обороту товарів і послуг є показниками інтенсивності міжнародної торгівлі.

Показники експортної та імпортної квоти дозволяють оцінити рівень відкритості регіону у зовнішньоекономічній діяльності. При цьому експортна квота є основним показником для оцінки відкритості економіки регіону, вона дозволяє визначити рівень залучення регіону до світового господарства та здатність регіону конкурувати на зовнішньому ринку.

Імпортна квота характеризує значення імпорту для економіки регіону, вона дозволяє визначити ступінь імпортної залежності економіки регіону.

Узагальнюючим показником залежності зовнішньої торгівлі регіонів є квота зовнішньоторговельного обороту. Показник зовнішньоторговельної квоти дозволяє класифікувати регіони за ступенем залежності: 45–93 % – високо залежні, 14–44 % – середньо залежні, 3–13 % – низько залежні.

Показники структури включають регіональну структуру експорту та імпорту товарів і послуг, видову структуру експорту та імпорту товарів і послуг, географічну структуру експорту та імпорту товарів і послуг.

В загальному вигляді показник структури показує, яку питому вагу займають окремі частини в усьому явищі чи процесі. Розраховують його відношеннями частини до цілого.

Регіональна структура характеризує розподіл торговельних потоків за регіонами, вона поділяється на структуру експорту та імпорту, товарів і послуг. Регіональна структура експорту товарів і послуг дозволяє визначити регіональну спеціалізацію та виділяє основні ринки збуту за кордоном. Регіональна структура імпорту товарів і послуг дозволяє визначити розподіл національного імпорту за регіонами країни.

Видова структура експорту та імпорту дозволяє визначити розподіл торгівлі за видами товарного обміну, визначається для товарів і послуг. В результаті такого аналізу можна визначити які саме товари і послугу є основою спеціалізації країни на світовому ринку, а також з'ясувати на які товари і послуги є найбільший попит на внутрішньому ринку.

Географічна структура експорту та імпорту дозволяє визначити розподіл товарного потоку за країнами, групами країн та регіонами світу. На основі такого аналізу можна визначити які країни світу є основними торговельними партнерами України та її регіонів.

Основою для розвитку країни та регіонів є впровадження досягнень науково-технічного прогресу в усіх сферах суспільного життя, це і проявляється у збільшенні інноваційної активності та

розширенні інноваційної діяльності. Ці процеси дозволяють країні та її регіонам підвищити свій рівень конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Саме тому аналіз інноваційної активності є важливим етапом методичних підходів аналізу та оцінки трансформаційної динаміки регіону під впливом зовнішньоекономічної діяльності.

Для аналізу інноваційної активності формується група показників та на їх основі здійснюється загальна оцінка інноваційної активності регіонів України. Система показників має охоплювати три напрями аналізу:

1. Кількісний аналіз інновацій. До даного напрямку відносять – обсяг фінансування інновації, загальну кількість інновацій, кількість інновацій за видами (ноу-хау, патентів та ін.), обсяг виробництва інноваційної продукції в натуральному та вартісному вимірюванні, обсяг наукоємної продукції в натуральному та вартісному вимірюванні, обсяг експорту (імпорту) інноваційної продукції в натуральному та вартісному вимірюванні.

2. Якісний аналіз інновацій. До даного напрямку відносять – частку новітніх технологій в загальній їх кількості, частку інноваційних видів продукції в загальному її обсязі, частку складної (високотехнологічної) наукоємної продукції в загальному обсязі виробництва, частку інноваційної продукції в ємності ринку.

3. Аналіз ефективності інновацій. До даного напрямку відносять – приріст фінансового результату (прибутку), період окупності інновацій, середню тривалість реалізації інноваційного процесу, зменшення викидів, що забруднюють довкілля, частку робітників, у яких поліпшені умови праці.

Стимулювання економічного розвитку регіонів відбувається на основі активної інвестиційної діяльності. Активна інвестиційна діяльність дозволяє розвивати виробництво та інфраструктуру регіонів та збільшувати її участь у зовнішньоекономічній діяльності. Саме тому у межах даного дослідження необхідно проведення аналізу інвестиційної активності як чинника трансформації регіону під впливом ЗЕД.

З цією метою формується група показників та на їх основі здійснюється загальна оцінка інвестиційної активності регіонів України. Ці показники поділяють на дві групи кількісні та якісні.

До кількісних відносять: загальний обсяг зарубіжних інвестицій по країні та окремим регіонам, загальний розподіл зарубіжних інвестицій за країнами світу, загальний розподіл інвестицій за видами економічної діяльності.

До якісних відносять показники, що формують інвестиційний клімат регіону та стимулюють надходження інвестицій у регіон. Традиційно це показники, що характеризують інвестиційне середовище регіону, інвестиційні ризики регіону та інвестиційні можливості регіону.

Висновки. Таким чином у результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

Існують різні методичні підходи до аналізу міжнародної торгівлі в цілому, зовнішньоекономічної діяльності країни та підприємства. Всі вони мають свою специфіку та особливості. Але з врахуванням мети даного дослідження потребують доопрацювання.

На основі узагальнення представленого досвіду та з врахуванням сучасних тенденцій регіонального та світового розвитку сформульовано методичні підходи аналізу та оцінки трансформаційної динаміки регіону під впливом ЗЕД. Вони включають чотири основні етапи: аналіз абсолютних показників зовнішньоекономічної діяльності регіонів, аналіз відносних показників зовнішньоекономічної діяльності регіонів, аналіз інноваційної активності як чинника трансформації регіону під впливом ЗЕД, аналіз інвестиційної активності як чинника трансформації регіону під впливом ЗЕД.

Розроблені методичні підходи ґрунтуються на гармонійному поєднанні аналізу абсолютних та відносних величин, а також дозволяють виявити перспективи розвитку регіону з врахуванням інноваційного та інвестиційного підходів, що створює умови для оцінки динаміки регіону під впливом ЗЕД.

Список використаної літератури

1. Амеліна І. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Амеліна І. В., Попова Т. Л., Владиміров С. В. – К. : ЦУЛ, 2013. – 256 с.
2. Міжнародна торгівля : підруч. / [за ред. Козака Ю. Г., Логвінової Н. С., Барановської М. І.]. – К. : ЦУЛ, 2011. – 512 с.
3. Кукурудза І. І. Міжнародна економіка : матеріали до лекцій та семінарів / І. І. Кукурудза. – Черкаси : РВВ ЧДУ, 2000. – 386 с.
4. Передрій О. С. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / О. С. Передрій. – К., 2008. – 264 с.

5. Рум'янцев А. П. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посіб. / А. П. Рум'янцев, Н. С. Рум'янцева – К. : ЦУЛ, 2012. – 296 с.
6. Тюріна Н. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : навч. посіб. / Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацка. – К. : ЦУЛ, 2013. – 408 с.
7. Циганкова Т. М. Міжнародна торгівля : навч. посіб. / Т. М. Циганкова, Л. П. Петрашко, Т. В. Кальченко. – К. : КНЕУ, 2001. – 448 с.
8. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / [Шкурूपій О. В., Гончаренко В. В., Артеменко І. А. та ін. ; за заг. ред. О. В. Шкурूपія]. – К. : ЦУЛ, 2012. – 248 с.

References

1. Amelina, I.V. (2013) International economic relations. Kiev, TZUL, 256 p.
2. International trade (2011) In: Yu.G. Kozak, N. S. Lohvinova, M. I. Baranovs'koyi. Kiev, TZUL, 512 p.
3. Kukurudza, I. I. (2000) International economic. Cherkasy: RVV CHDU, 386 p.
4. Peredriy, O. S. (2008) International economic relations. Kiev, 264 p.
5. Rumiantsev, A. P., Rumiantseva, N. S. (2012) International economic activity. Kiev, TZUL, 296 p.
6. Tiurina, N. M., Karavatska, N. S. (2013) International economic activity of the enterprise. Kiev, TZUL, 408 p.
7. Tsygankova, T. M., Petrashko, L. P., Kalchenko, T. V. (2001) International trade. Kiev, KNEU, 448 p.
8. Shkurupiy, O. V., Honcharenko, V. V., Artemenko, I. A. and others (2012) International economic activity. In: O. V. Shkurupiy. Kiev, TZUL, 248 p.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2014.

Відомості про автора

М. В. Калашник, здобувач кафедри міжнародної економіки, Черкаський державний технологічний університет.